

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr John C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr F. W. Groenleide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuyper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Ruitmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.

Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: Kunstzinnigheid I. — Uit de Schrift: Bedekking en dienstvaardigheid (Jes. 6:2). — Kerkelijk Leven: Het geschil tusschen onze Amerik. broeders en V. 'n Geintje. Jabez verwekkend. Een beetje meer soepelheid. De peilschaal. Lange preken. — Kuyper-Bibliografie. — Krotiek. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Sociale vrede VIII. — Wijsbegeerte: In de school der wijsbegeerte. — Lit. en Kunst: De sociale roman I. — Vragenbus. — Correspondentie. — Kerknieuws.

KUNSTZINNIGHEID.

I.

Het is al weer lang geleden, dat Dr Kuyper en in een van zijn oraties en in zijn Stone-lectures de betrekking tusschen het Calvinisme en de Kunst aan de orde stelde.

Hoe wist hij daarmee de aandacht van hoorders en lezers te boeien!

Doch de vraag is gewettigd: was de bekoring, waaronder men gekomen was, niet al te spoedig gebroken?

Buitenstanders hebben er van het begin af mede gespot.

Voor hen lijken Calvinisme en Kunst elkander uitsluitende begrippen.

Dezer dagen sprak de vrijzinnige heer Zelvelder, oud-schoolopziener, het in een rede nog uit, dat het Calvinisme het liefst witte muren ziet.

Men beschouwde „Calvinisme en Kunst" als de aankondiging van een huwelijk, dat nooit tot stand zou komen, of na de voltrekking schier onmiddellijk zou blijken een misalliance te zijn, zoodat scheiding niet kon uitblijven.

Hebben onze tegenstanders in hoofdzaak geen gelijk gekregen?

Is het program van beginselen in deze wel ooit door een program van actie gevolgd?

Is deze beweging niet bijna geheel doodgebloed? Het schijnt zoo te zijn.

Nu ja, een oogenblik scheen de tooneelkwestie te worden gesteld. Er dreigde een begin van brand. Maar 't bleek een tooneelvuurtje.

Zonder nu op de kwestie zelf in te gaan, kan wel gekonstateerd, dat het hedendaagsche tooneel met echte kunst al heel weinig heeft uit te staan.

Men behoeft maar de liberale pers te lezen om te weten, dat de kunstwaarde en laat ik er bijvoegen de opvoedkundige waarde van het tooneel geweldig laag wordt gesteld.

De bekende schrijfster Top Naeff klaagde onlangs, dat het peil der schouwburgbezoekers ontzettend was gedaald.

Een tooneelkritikus van de „N. R. Cl." zuchtte: „wij zijn wel heel erg afgezaakt in den jare 1924".

„Het Haagsche Maandblad" vroeg het oordeel van „tooneelmensen" over het tooneel: Frederik van Eeden als tooneelschrijver, Eduard Verkade als tooneeldirecteur, Cornelis Veth als tooneelrecensent. Alle drie bezien het tooneel met donkeren bril.

Eduard Verkade schreef o.m.: „Shakespeare laat Hamlet eene definitie geven van Tooneelkunst: „Het einddoel toch daarvan, van den beginne af en nu, was en is, op te houden als het ware een spiegel aan Natuur: de deugd haar eigen geelstrekken te toonen, het schandelijke zijn eigen beeld en aan iederen tijd, zooals die zich belichaamt, zijn bijzonder karakter en afdruk". Daardoor ontbreekt er aan ons huidige tooneel het spiegelbeeld van het deugdelijke en het schandelijke in duidelijken vorm, omdat die begrippen heden minder scherp omlijnd zijn dan voorheen en datgene dus voor het eene gedeelte van het publiek aantrekkelijk is, wat op het ander afstootend werkt, en omgekeerd. En onze tijd heeft zulk een gecompliceerd karakter, belichaamt zich in zulk een grilligen vorm, dat het vluchtige spiegelbeeld, het welk het tooneel vermag te geven, niet anders dan wazig kan zijn. Er is dan ook geen „publiek" meer, er zijn alleen maar „uitgaande mensen", en er is geen waarachtig tooneel, omdat de beoefenaars nauwelijks meer weten tot wie zij zich richten moeten."

Kan men zich vernietigender vonnis denken?

En toch zijn deze woorden afkomstig van een man, die midden in het vak staat, die op de planken thuis is als een schipper op zijn schuit.

Frederik van Eeden is zich bewust, dat de orthodoxe protestanten in het tooneel een gevaar zien voor hun rechtzinnigheid en hij geeft zelf toe: „De heerschende kaste heeft geen groote liefde voor het tooneel en beschouwt het als een amusement en niet eens als een belangrijk of onschuldig amusement".

Cornelis Veth begint met vast te stellen, dat de tooneeliaten wel eens meenen, dat aan het tooneel ontbreekt een welwillende kritiek van de pers, maar volgens hem ligt daar een onwil in, „om de feiten in de oogen te zien, die elke discussie onmogelijk maakt".

Bovendien hoe dikwijls is niet door literaire auteurs geklaagd, dat het tooneel hun kunstwerk hopeloos verknoot. Hun boek maakte opgang. Een tooneeldirecteur wilde er een „stuk" van maken. Een groot honorarium werd in het vooruitzicht gesteld. Maar hij moest er dit in veranderen en dat en b.v. het stuk heel anders laten eindigen dan zijn boek, zoodat hij ten laatste schreide als hij zag, hoe zijn schepping was vernietigd. Ieder auteur moet zich belangrijke coupures (weglatingen) getroosten. En in dat gecompliceerde schuilt meestal het fijnste. Maar het publiek heeft daar geen smaak voor. Daarom moet dat weggesneden.

Het is dan ook wellicht niet te sterk gesproken, dat er geen groter vijand van echte kunst is, dan juist het tooneel. Artistieke opvoeding en ontwikkeling kan men er niet van verwachten. Immers het is fantasie-doodend. Als men een boek leest, dan zet het de fantasie aan het werk. Maar als dat boek gespeeld wordt, dan neemt het tooneel de fantasie-actie van den lezer over. Het ontslaat hem ervan. Zoo wordt hij voor echte kunst hoe langer hoe meer ontoegankelijk.

Ik zou nog kunnen spreken van het overdrevene, het karikatueristische, dat het hedendaagsche tooneel kenmerkt en de beoefening der kunst in den weg staat. Om nog te zwijgen van andere motieven.

Ik wilde dit alleen opmerken, om van te voren de tooneelkwestie van het vraagstuk, dat ons bezig houdt, af te scheiden.

Dit bedoel ik te bespreken: moeten wij een andere houding tegenover de kunst aannemen dan Dr Kuyper? Zoo niet, kan er een program van actie worden opgesteld? Zoo ja, welke behoort die andere houding te zijn?

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Bedekking en dienstvaardigheid.

Een iegelijk had zes vleugelen, met twee bedekte ieder zijn aangezicht, en met twee bedekte hij zijn voeten, en met twee vloog hij. Jes. 6:2.

Wanneer Jesaja in zijn visioen den geopenenden hemel insiet, dan ontdekt zich aan zijn geest de verbaasdheid der aan Gods aanschouwing wel gewonnen, maar niet gewenden. Het zijn de serafs, de vurige, glanzende engelen, welke hij ziet, bereid tot den dienst, maar dan tot hun liturgie gereed in vrees en heven, in ootmoed en eerbiedige bevangenheid.

Hetgeen hier overheerscht, dat is de bereidheid tot den dienst van God. Waar serafs zijn, daar is het klimaat der gehoorzaamheid. Zoo aanschouwt ook Jesaja in zijn hemelsch gezicht, dat de serafs vleugelen hebben, waarvan wel sommigen in rust, doch andere ook altijd in beweging zijn.

Met twee vloog elk van die hemel-serafs. En dat vliegen is nog niet de dienst; want als Jesaja's geest in visioen den hemel ingaat, dan ziet hij daar op dat moment niet de groote daad, maar de groote aandacht. En in die aandacht is een vragen, een wachten naar het woord van bevel, dat God geven zal. Op dat bevel zullen de serafs vliegen, en doen wat hun gezegd

is in rappen gang van dienst. Maar nu is alles nog in afwachting: alles speelt niet den dienst, doch de bereidheid tot den dienst. Geen vliegen nog; en evenmin stilstaan; doch zwaven is het, wat Gods troongestelen doen. Met twee zweefde elk, luidt eigenlijk de vertaling. Er is geen overhaasting, als van wie zich spoedt en vliegt zonder het zedend goddelijk woord. Er is evenmin trugheid, als van wie roerloos staat en dus eerst de vleugels strekken en zich bereiden moet, vóór hij het bevel kan volvoeren. Maar er is bereidheid, die aanstonds kan komen tot de daad van den dienst. De aldoo zwevende serafs gaan nog niet, want ze wachten, wat antwoord God hun geeft; maar klinkt straks uit Gods mond voor hen het bevel, dan zijn ze reeds in beweging en zullen aanstonds gaan.

De zwevende seraf is ons het beeld van de eindloze attentie tot God, van de zuivere verzoening tusschen gewilligheid en opmerkzaamheid. Tot haast bereid is de eerste, doch van overhaasting vrij is de tweede.

Zoo moet ook voor u, o-mensch, die tot den dienst van God geroepen zijt, de bereidheid zijn tot dezen dienst. Gods geopenbaarde wil, zijn doorzand gebod is u gegeven, gelijk ook aan de serafs. Doch daarnaast heeft elk godvruchtig menschenleven zijn nieuwe, bijzondere bevelen, zijn eigen wegen en wegen van dienst, zijn aparte werk, zijn afzonderlijke taak. Wat het zijn zal, weet gij niet. Wacht u, mijn ziel, dat gij de liefde niet opwekt, eer het haar mit en God een lust zij. Laat in uw arbeid voor uw God niet de overhaasting er zijn, die reeds aan het werk gaat, eer zij van Gods gebod zich bewust worden zag; en ook niet de trugheid van geest en de slapheid van hand, die zoo lang den afstand maakt tusschen hooren en doen. Maar ook voor u zij de zwevende houding der serafs het lokkende beeld. Wachten tot God spreekt; maar dan ook aanstonds doen. Wie zweeft, kan aanstonds vliegen; en zie, straks gaat hij uit tot zijn dienst, tot zijn Goddelijke liturgie. (Hebr. 1:14.)

Doch deze geesteshouding wordt slechts in ootmoed tot haar werkzaamheid gewekt.

Dat bewijzen ook de serafs.

Want bij de bewegende vleugels, komen de beweeglooze; hun gratie is het zweven der bedekten, de bereidheid der in ootmoed gehouden, die toch niet weerhouden zijn.

En die bedekking is dubbels zelfbedekking.

Met twee vleugels bedekt ieder zijn aangezicht. Hij kan niet verdragen God te zien.

Met twee bedekt ieder zijn voeten (Ex. 1:11). Hij kan niet verdragen van God gezien te worden.

De oogen bedekt en de voeten bedekt.

God niet zien zonder het bedekkende kleed.

Van God niet gezien worden zonder het bedekkende kleed.

Want het eerste zegt: Wie kan God zien en leven? Te groot, te geweldig is God voor het schouwende schepsel, dat maar schepsel is, eindig en beperkt.

Alle Engelenkennis

En uitspraak, zwak en onbekwaam,
Is maar ontheiliging en schennis....

U zult te kennen, als gij waart,
Der eeuwigheden glans en ader,
Wien is dat licht geopenbaard?
Wien is der glansen glans verschenen?
Dat zien is nog een hooger heil
Dan wij aan uw gemade ontleenen,
Dat overschrijdt het perk en peil
Van ons vernogen.

En het tweede: de bedekking der voeten, is de betuiging van een schuchterheid, die zelfs in den hemel, waar geen zonde ooit een tegenstelling maakte tusschen God en schepsel, voor Hem niet onbedekt zich stellen durft; die immer weet, niets te zijn voor de geweldigheid van Hem, „wiens zoomen den tempel vullen".

Dat is de deemoed; en zalig zijn de deemoedigen